

Στο πλαίσιο του έργου LIFE TERRACESCAPE, η επανακαλλιέργεια των αναβαθμίδων σε μεγάλη κλίμακα μπορεί να λειτουργήσει ως Πράσινη Υποδομή, αναζωογονώντας τον πρωτογενή τομέα, καθιστώντας τον πολυλειτουργικό, οικονομικά και περιβαλλοντικά βιώσιμο ώστε, σε συνδυασμό με τον τουρισμό και τον πολιτισμό, να μπορεί να υποστηρίξει μια πιο ανθρώπινη τοπική ανάπτυξη.

Στο πλαίσιο του έργου:

- Αναβιώνει η παραδοσιακή καλλιέργεια αναβαθμίδων, με καλλιέργειες κυρίως σιτηρών και ψυχανθών, αλλά και άλλων παραδοσιακών αγροτικών προϊόντων
- Εφαρμόζονται κλιματικά έξυπνες γεωργικές πρακτικές
- Αποκαθίστανται ξερολιθιές σε εγκαταλειμμένες αναβαθμίδες και δομημένα στοιχεία πάνω σε αυτές
- Προτεραιοποιείται η διατήρηση της αυτοφούς ανθοφόρας – μελιτοφόρας χλωρίδας σε φυτοφράκτες και μελισσότοπους
- Διατηρούνται ακαλλιέργητες εκτάσεις στα όρια των χωραφιών
- Δημιουργούνται υδατοσυλλογές για την άγρια ζωή
- Καθαρίζονται και αποκαθίστανται παραδοσιακά μονοπάτια

Για τη επιχειρησιακή διασφάλιση της λειτουργίας των Πράσινων Υποδομών και την επέκτασή τους σε νέες αναβαθμιδωμένες εκτάσεις της Άνδρου, όπως και άλλων νησιών του Αιγαίου, συστάθηκε ο πρώτος στην Ελλάδα Οργανισμός Συμμετοχικής Επιστασίας Γης με την επωνυμία «Αγρότες του Αιγαίου», μια σύμπραξη του Πράσινου Ταμείου, του Δήμου Άνδρου και της φερόνυμης ΚοινΣΕπ.

Life Terracescape

Το έργο LIFE TERRACESCAPE αφορά στη λειτουργική αποκατάσταση των αναβαθμίδων, με σκοπό την επανακαλλιέργειά τους. Άμεσος σκοπός του έργου είναι η επίδειξη των ωφελειών που θα προκύψουν από μια τέτοια προοπτική και η εφεξής πολλαπλασιαστική του εφαρμογή σε επιτόπια κλίμακα. Απώτερος στόχος, πάντως, είναι η δημιουργία και λειτουργία «Πράσινων Υποδομών», ως αντιστάθμισμα στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Η όλη δράση λαμβάνει χώρα στο νησί της Άνδρου, με στόχο να επεκταθεί σε άλλα νησιά του Αιγαίου και της Μεσογείου.

Το έργο, με τον πλήρη τίτλο «Μετατροπή των εγκαταλειμμένων τοπιών αναβαθμίδων σε Πράσινες Υποδομές μέσω Συμμετοχικής Επιστασίας Γης για καλύτερη προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή» (LIFE16 CCA/GR/000050) υλοποιείται από το Πανεπιστήμιο Αιγαίου για την περίοδο 2017-2022, σε συνεργασία με τον Δήμο Άνδρου, το Πράσινο Ταμείο, το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, τον ΕΛΓΟ-ΔΗΜΗΤΡΑ και το Εθνικό Αστεροσκοπείο Αθηνών.

Με την οικονομική υποστήριξη του χρηματοδοτικού μέσου LIFE της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Με την οικονομική υποστήριξη του Πράσινου Ταμείου

 lifeterracescape.aegean.gr

 LifeTERRACESCAPE

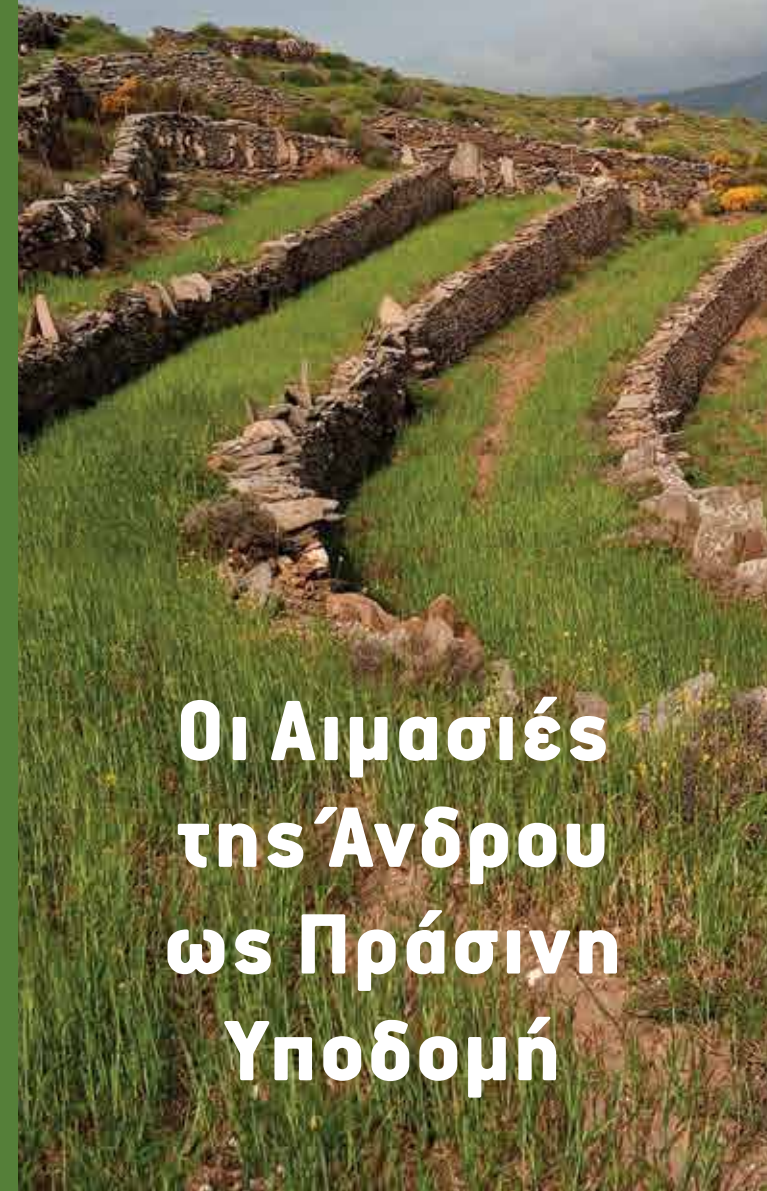
 life_terracescape

Φωτογραφικό υλικό: Αρχείο ΝCC

Οι Αιμασιές της Άνδρου ως Πράσινη Υποδομή

Πράσινες Υποδομές

Η ανθρώπινη ζωή και δραστηριότητα ωφελείται σημαντικά από την απρόσκοπτη λειτουργία των φυσικών οικοσυστημάτων. Προσφέρουν αγαθά (π.χ. τροφή) και υπηρεσίες (π.χ. καθαρισμός νερού και αέρα, ανακύκλωση υλικών), αλλιά και δυνατότητες για αναψυχή, όλη ζωτικής σημασίας για τον άνθρωπο, αλλιά σχετικά υποτιμημένα από αυτόν. Ίσως διότι θεωρούνται δεδομένα. Η «τραγωδία των κοινών»!

Η σημασία των οικοσυστημικών υπηρεσιών έχει παγκοσμίως αναγνωρισθεί, όπως και η αδυναμία του ανθρώπου να τις υποκαταστήσει όταν αυτές έχουν σημαντικά περιορισθεί ή και χαθεί. Γι' αυτό και η διατήρησή τους θεωρείται επιβεβλημένη, τελευταία και σε θεσμικό επίπεδο, π.χ. στο πλαίσιο του χωροταξικού σχεδιασμού. Μια τέτοια διαδικασία αφορά στην υποστήριξη και διεύρυνση του πράσινου μέσω των «Πράσινων Υποδομών»: *δίκτυα από φυσικές και ημι-φυσικές περιοχές που παρέχουν οικοσυστημικές υπηρεσίες στις οποίες στηρίζεται η ανθρώπινη ευημερία και ποιότητα ζωής* (ΕΕ, 2013). Μ' άλλα λόγια, λύσεις φυσικές που κατά τεκμήριο είναι αποτελεσματικότερες και οικονομικότερες σε σχέση με τις όποιες τεχνικές, και ταυτόχρονα λύσεις βιώσιμες.

Οι αναβαθμίδες ως Πράσινη Υποδομή

Η συνειδητοποίηση της διαχρονικής σημασίας των αναβαθμιδών στα νησιά του Αιγαίου, συνυπάρχει, ευτυχώς, με την τύχη η υποδομή αυτή να είναι ακόμη διαθέσιμη. Επιπλέον, η υποδομή αυτή, μπορεί να είναι σημαντικά παραγωγική και να λειτουργήσει ως Πράσινη Υποδομή, με πολλαπλά οφέλη για την προσαρμογή των νησιωτικών οικοσυστημάτων στην κλιματική αλλαγή. Ειδικότερα, οι αναβαθμίδες των νησιών μπορούν να συμβάλλουν:

- στη μείωση του κινδύνου πλημμυρών και της πιθανότητας δημιουργίας κατακλισμιαίων και χειμαρρικών φαινομένων μετά από ραγδαίες βροχοπτώσεις, όπως και μείωση πιθανότητας κατολισθήσεων
- στην αύξηση της επιτόπιας υδατικής κατείσδυσης, εμπλουτίζοντας τους υπόγειους υδροφορείς
- στην αποφυγή διαβρωτικών φαινομένων, δεδομένου ότι οι καλλιέργειες σε αναβαθμίδες συμβάλλουν στη συγκράτηση των εδαφικών πόρων, τόσο μηχανικά, όσο και μέσω των ριζών των καλλιεργούμενων φυτών
- στη δημιουργία εδαφών, ειδικά σε διαβρωμένες και επικλινείς περιοχές
- στη διάσωση των τοπικών ποικιλιών προσαρμοσμένων στις τοπικές εδαφοκλιματικές ιδιαιτερότητες, με καλλιέργειά τους στις εγκαταλειμμένες αναβαθμίδες
- στην αύξηση των πράσινων επιφανειών, που συνεισφέρει στην αισθητική, μορφολογική και ποιοτική αναβάθμιση του νησιωτικού τοπίου
- στην προσφορά «οάσεων» καλλιεργήσιμων εκτάσεων σε επικλινείς γαίες, αυξάνοντας έτσι και την οικοσυστημική ετερογένεια προς όφελος της βιοποικιλότητας φυτών, ασπονδύλων, ερπετών, θηλαστικών, πτηνών

- 1 Υποστηρικτικές ξερολιθιές:** προστασία εδάφους, μείωση επιφανειακής απορροής
- 2 Φυτοφράκτες και ασυγκόμισα όρια χωραφιών:** επαύξηση ποικιλότητας του τοπίου, περιορισμός διάβρωσης και κινδύνου πλημμύρας
- 3 Πετρόκτιστες οδοί:** διευκόλυνση μετακίνησης ανθρώπων και ζώων, αντιπυρικές ζώνες
- 4 Υποστηρικτικές ξερολιθιές:** δημιουργία μικροκλιμάτων και μικρο-ενδιατημάτων προς όφελος της βιοποικιλότητας
- 5 Παραδοσιακές καλλιέργειες:** τοπικές ποικιλίες προσαρμοσμένες σε κλίμα και έδαφος
- 6 Μωσαϊκό τοπίο:** διατήρηση εδαφών και νερού, λειτουργία ως αντιπυρική ζώνη, υποστήριξη βιοποικιλότητας
- 7 Καλλιέργεια αναβαθμιδών:** αύξηση κατείσδυσης νερού στο έδαφος, εμπλουτισμός υδροφορέα, λειτουργία ως Πράσινη Υποδομή, συμβολή στην ανάσχεση του φαινομένου του θερμοκηπίου
- 8 Διατήρηση υπολειμμάτων καλλιέργειας:** αύξηση χλωρής (μείωση χημικής) λίπανσης, εμπλουτισμός εδαφικού άνθρακα
- 9 Καλλιέργεια ποδηγετών:** παροχή εδαφοκάλυψης καθ' όλο το έτος, διατήρηση οργανικού οριζοντα και νερού στο έδαφος, μείωση εκπομπών διοξειδίου άνθρακα
- 10 Κτηνοτροφία προσαρμοσμένη στις κλιματικές συνθήκες:** εκ περιτροπής βόσκηση, φυσική λίπανση